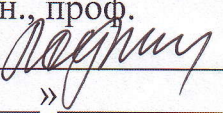

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ ІНСТИТУТ

Факультет «Економіка та управління»
Кафедра «Менеджмент організацій»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Декан факультету
«Економіка та управління»
д.т.н., проф.
 Л. П. Вовк
« » 2010 р.

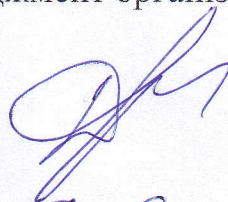
Рекомендовано
навчально-методичною комісією
факультету «Економіка та
управління»,
протокол засідання № 9
від «16» червня 2010 р.
Голова комісії
 М.А.Шипович
к.і.н., доц.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни «Страхування»
циклу природничо-наукової та загально-економічної підготовки
галузь знань «Менеджмент і адміністрування»
напрямок підготовки – 0306 «Менеджмент»
спеціальність - 6.030601 – «Менеджмент організацій»

Курс – III, семестр – 5

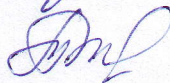
Рекомендовано кафедрою «Менеджмент організацій», протокол засідання
№ 19 від 30 травня 2010 р.

Зав.кафедрою
к.е.н., доц.

Ю.Н.Деречинський

Програму склав
Ст. викл.

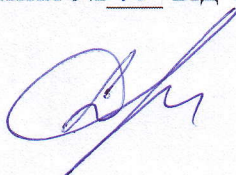

М.Г.Губанова

«29» травня 2010 р.

Затверджена навчально-методичною комісією спеціальності «Менеджмент
організацій», протокол засідання № 19 від «15» червня 2010 р.

Голова комісії
к.е.н., доц.

Ю.Н.Деречинський

Горлівка – 2010

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни «Страховання»

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
« ____ » _____ 20__ р.

Рекомендована кафедрою
«Менеджмент організацій», протокол
засідання №__ від « ____ » _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою _____

Затверджена навчально-методичною
комісією спеціальності «Менеджмент
організацій», протокол засідання №__
від « ____ » _____ 20__ р.
Голова комісії _____

Затверджена навчально-методичною
комісією факультету «Економіка і
управління», протокол засідання №__
від « ____ » _____ 20__ р.,
Голова комісії _____

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
« ____ » _____ 20__ р.

Рекомендована кафедрою
«Менеджмент організацій», протокол
засідання №__ від « ____ » _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою _____

Затверджена навчально-методичною
комісією спеціальності «Менеджмент
організацій», протокол засідання №__
від « ____ » _____ 20__ р.
Голова комісії _____

Затверджена навчально-методичною
комісією факультету «Економіка і
управління», протокол засідання №__
від « ____ » _____ 20__ р.,
Голова комісії _____

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1. Загальні положення

Робоча програма складена згідно навчальному плану спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій», відповідає стандартам Міністерства освіти і науки України (2002 р.) підготовки бакалаврів за фахом «Менеджмент організацій», вимог наказу Міністерства освіти України №161 від 02.06.1993 р.

«Страховання» є однією з професійно орієнтованих дисциплін і забезпечує фундаментальну підготовку бакалаврів за фаховим спрямуванням з «Менеджменту».

Економічно-фінансові відносини в цілому, так і страхування зокрема обумовлене рухом грошових коштів у процесах розподілу, перерозподілу доходів та накопичення їх у суб'єктів виробництва та обміну. Разом з тим для страхування притаманні специфічні економічні відносини у перерозподілі доходів і грошових коштів, котрі спочатку накопичуються, а потім витрачаються на відшкодування збитків при настанні несприятливих випадків (страхових ризиків). Тому в основі страхування лежить реальний рух грошової форми ціни, котра потребує специфічної організації та управління у страховому бізнесі, обліку та звітності, а також методу створення страхових продуктів та прийомів їх продажу на ринку. Тому знання дисципліни необхідне для успішної діяльності сучасного фахівця зі спеціальності «Менеджмент організацій».

Дисципліна складається з таких розділів:

1. Вступ до страхування.
2. Правові основи страхування.
3. Актуарні розрахунки у страхуванні.
4. Майнове страхування.
5. Особисте страхування.
6. Страхування відповідальності.
7. Перестраховання.
8. Страховий ринок.
9. Економіка страхової діяльності.

1.2. Мета викладання дисципліни

Мета викладання дисципліни - послідовне формування у студентів знання основних положень теорії і практики страхування.

Знання основних завдань, основ організації і принципів функціонування страхування необхідно для правильної організації функціонування підприємства в цілому.

1.3. Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

У процесі викладання дисципліни вирішуються такі завдання:

- з'ясування об'єктивної необхідності, сутності й ролі страхування в умовах економіки ринкового типу;
- висвітлення організації та шляхів розвитку страхового ринку і державного регулювання страхової діяльності;
- розгляд умов особистого страхування, страхування майна, страхування відповідальності, а також перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- вивчення особливостей забезпечення економічної ефективності страхових операцій у фінансово-господарської діяльності підприємств.

Після вивчення дисципліни студенти повинні

Знати:

- роль та місце страхування в умовах ринкових відносин;
- правові, нормативні та законодавчі основи страхової діяльності;
- методологічні основи актуарних розрахунків;
- основні елементи страхового договору та етапи його складання;
- методику страхування об'єктів за основними напрямками діяльності підприємств;
- методи оцінки економічної ефективності страхових операцій.

Вміти:

- визначати вартість об'єктів страхування, строк страхування;
- розраховувати страхові тарифи, франшизу, страхову премію, страхову суму та страхове відшкодування;
- визначати страхові ризики у підприємницької діяльності;
- визначати необхідність у перестрахованні.

1.4. Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Дисципліна «Страхування» вивчається після вивчення дисциплін «Основи економічної теорії», «Інвестування», «Економіка підприємств», передусім вивченню дисциплін «Контролінг», «Фінансовий менеджмент», «Менеджмент підприємств».

1.5. Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

Дисципліна «Страхування» відноситься до циклу природничо-наукової та загально-економічної підготовки і є загальною при підготовці бакалаврів за спеціальністю «Менеджмент організацій».

2. РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Основними формами вивчення дисципліни є: лекції; практичні заняття; самостійна робота. Розподіл навчальних годин дисципліни «Страховання» за основними видами навчальних занять наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Розклад навчальних годин дисципліни «Страховання»

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	годин	кредитів ECTS	3
Загальний обсяг дисципліни	108	3,0	108
1. Аудиторні заняття	51		51
з них:			
1.1. Лекції	34		34
1.2. Практичні заняття	17		17
3. Самостійна робота	25		25
з них:			
3.1. Самостійне опрацювання окремих розділів курсу, вивчення конспекту лекцій, законодавчо - нормативної літератури, навчальної літератури	10		10
3.2. Підготовка до практичних занять	6		6
3.3. Виконання домашнього індивідуального завдання	9		9
3.4. Підготовка до МРК1, МРК 2 та іспиту	32		32
4. Контрольні заходи	іспит		іспит

3 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1 Лекційні заняття

На лекціях розглядаються теми або окремі їх питання, які є досить складними за змістом, неповно та несистемне висвітлені в літературі, передусім навчальній. Тема і зміст лекцій дисципліни «Страховання» наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій

Номер теми	Назва теми та її зміст	Обсяг лекцій, ак. год.	Обсяг самостійної роботи ак. год.
1	2	3	4
1	ВВЕДЕННЯ У СТРАХУВАННЯ Сутність та соціально-економічні функції страхування як економічної категорії. Класифікація страхування за історичними, економічними та юридичними ознаками. Суб'єкти та об'єкти страхових відношень. Сутність страхового ризику та його класифікація. Основні категорії страхування.	6	2
2	ПРАВОВІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ Структура страхового законодавства України. Принципи та правила страхування. Системи страхової відповідальності. Види правопорушень у страхуванні.	3	1
3	АКТУАРНІ РОЗРАХУНКИ У СТРАХУВАННІ Сутність та методи формування страхового тарифу. Показники страхової статистики. Структура та алгоритм розрахунку страхового тарифу для різних видів страхування.	4	1
4	МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ Сутність, особливості, ознаки, класифікація видів страхування майна юридичних осіб: суб'єкти страхування, страхові події, порядок укладення договорів, умови відшкодування збитків. Страхування від огневих та не огневих ризиків. Страхування майна громадян: будівель і споруд; тварин; домашнього та іншого майна.	4	1
5	ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ Сутність, ознаки, особливості страхування життя та його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування життя. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування.	4	1

Продовження таблиці 3.1.

1	2	3	4
6	СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ Сутність, особливості, значення та класифікація видів страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції. Міжнародна система “Зелена картка”. Страхування відповідальності власників інших видів транспорту. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за забруднення довкілля. Інші види страхування відповідальності.	3	1
7	ПЕРЕСТРАХУВАННЯ Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Суб’єкти перестраховання. Методи і принципи перестраховання. Форми проведення перестраховувальних операцій. Пропорційне перестраховання. Непропорційне перестраховання: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості. Співстраховання й механізм його застосування	4	1
8	СТРАХОВИЙ РИНОК Поняття страхового ринку. Комплексна структура страхового ринку. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України.	2	1
9	ЕКОНОМІКА СТРАХОВИКА Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів. Витрати страховика: їх склад та економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової компанії. Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Розподіл прибутку. Оподаткування страховиків. Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Формування збалансованого страхового портфеля. Відбір ризиків. Тарифна політика. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Технічні резерви, їх склад. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення.	4	1
	ВСЬОГО ЗА 3 СЕМЕСТР	34	10

Перелік тем, питань та рекомендована література наведені у «Методичні вказівки до курсу “Страховання”» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Менеджмент організацій» денної форми навчання - №17/32 та заочної форми навчання – 17/34.

3.2 Практичні заняття

На практичні заняття виносяться найсуттєвіші питання, насамперед методичні, які потребують обговорення і поглибленого з'ясування сутності. Важливим завданням практичних занять є розгляд методики розв'язання задач та аналізу виробничих ситуацій на конкретних матеріалах. Кожний студент самостійно розв'язує задачі та аналізує конкретні ситуації, приходячи на заняття з поетапними і підсумковими результатами (у письмовій формі). На практичних заняттях перевіряються результати розрахунків, їх обґрунтованість, аналізуються варіанти та приймається остаточне рішення. В процесі практичних занять здійснюється поточний контроль рівня знань студентів.

Мета - навчитись використовувати засвоєні теоретичні знання.

Знати - законодавчі акти, які регламентують страхові відносини учасників страхового процесу, систему оподаткування, структуру та діяльність страхових компаній, формування та розпорядження фондами, розрахунки тарифів та страхових сум, інвестиційну та комерційну діяльність страхових компаній, права та обов'язки Укрстрахнагляду.

Уміти - оцінювати страхові ризики та процеси, які мають місце на підприємстві у фізичних та юридичних осіб.

Перелік тем та зміст практичних занять наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Теми і зміст практичних занять

№ п/п	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практ. занять, ак. год.	Обсяг самост. роботи ак. год.
1	2	3	4
1	Дискусія «Історичні витоки та сучасне значення страхування у життєдіяльності людей»	2	0,5
2	Дискусія « Особливості страхування в різні країнах світу: переваги і недоліки»	2	1
3	Рішення аналітико-розрахункових задач по визначенню розміру страхової суми, страхової премії, страхового відшкодування за різними системами страхової відповідальності	2	1
4	Рішення аналітико-розрахункових задач по визначенню розміру тарифної ставки за договором майнового	2	0,5

	страхування		
Продовження таблиці 3.2			
1	2	3	4
5	Рішення аналітико-розрахункових задач по визначенню розміру тарифної ставки за договором особистого страхування	2	0,5
6	Рішення аналітико-розрахункових задач по визначенню розміру страхового відшкодування за договорами різних видів страхування	2	1
7	Рішення аналітико-розрахункових задач по визначенню відшкодування за договором перестраховування	2	0,5
8	Рішення аналітико-розрахункових задач по визначенню економічного стану страхової компанії та розрахунок основних фінансово-економічних показників	3	1
	Всього за 3 семестр	17	6

Перелік практичних завдань наведені у «Методичні вказівки до курсу “Страховання”» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Менеджмент організацій» денної форми навчання - №17/32.

3.3 Самостійна робота

Самостійна робота студента – основний засіб оволодіння матеріалом дисципліни, засвоювання необхідних вмінь і навичок у час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Вона здійснюється за допомогою навчальної, спеціальної літератури, текстів лекцій. Специфічною формою самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань – розв’язання задач, аналіз ситуацій, написання рефератів, аналітичних оглядів.

Мета - закріплення отриманих теоретичних та практичних знань завдяки виконання комплексної роботи, яка складається з переліку задач по визначенню страхової суми, страхової премії, тарифної ставки, суми відшкодування.

Завдання самостійної роботи студентів - надбання навичок самостійного пошуку інформації, вмінь аналізу інформації, формування власної думки відносно проблеми, яка досліджується, прийняття рішень щодо формування умов договору страхування, визначення потреби в ресурсах, створенні тарифної політики, підвищення конкурентоспроможності підприємства і послуги.

В результаті самостійної роботи студент повинен вміти - користуватися навчально-методичною, науковою та періодичною літературою; працювати з нормами, рекомендаціями, інструкціями та іншими нормативними документами.

Протягом семестру студент виконує комплексне домашнє завдання за варіантом, яке включає написання реферату за темою та рішення 4

аналітично-розрахункових задач.

Тематичний план самостійної роботи студентів за видами робіт наведений у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Тематичний план самостійної роботи студентів

№	Найменування роботи та її зміст	Обсяг у годинах
1.	Вивчення конспекту лекцій, навчально-методичної літератури та ознайомлення з науковою і періодичною фаховою літературою	10
2.	Підготовка до практичних занять	6
3.	Виконання індивідуального завдання	9
3.1.	Підготовка та написання реферату з теми	4
3.2.	Виконання розрахунків аналітико-розрахункових задач комплексного домашнього завдання	5
3.2.1.	Визначення розміру страхової премії, страхового тарифу, страхової суми, страхового збитку, страхового відшкодування з врахуванням взаємозв'язку між ними	1
3.2.2.	Визначення розміру страхового тарифу у ризикових видах страхування	1
3.2.3.	Визначення розміру страхової премії та страхового тарифу у договорах особистого страхування	2
3.2.4.	Визначення перерозподілу ризику у договорах з перестраховання	1
4.	Підготовка до модульно-рейтингового контролю, опрацювання тестових питань для самоконтролю, підготовка до складання іспиту	32
ВСЬОГО ЗА 3 СЕМЕСТР		25

Вимоги до виконання самостійної роботи наведені у методичних вказівках для самостійної роботи студентів з дисципліни “Страхування” (17/88) для студентів спеціальності «Менеджмент організацій» очної форми навчання.

4. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний (нульовий) контроль;
- поточний контроль;
- підсумковий (семестровий) контроль – іспит;
- контроль знань з вивченої дисципліни.

Засобами для проведення поточного контролю є завдання практичних занять, контрольних опитувань. Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях шляхом перевірки засвоєння теоретичного матеріалу за допомогою тестових питань та оцінки виконаних самостійних розрахункових робіт.

Студент допускається до семестрового контролю після виконання усіх видів самостійних робіт.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді семестрового іспиту для студентів спеціальності 6.030601 „Менеджмент організацій”. Іспит передбачає загальну оцінку засвоєння студентом навчального матеріалу, виконання самостійних робіт.

4.2. Перелік типових завдань до вхідного контролю

1. Визначити поняття суспільне виробництво й систему економічних категорій і законів.
2. Охарактеризувати економічні відносини власності.
3. Охарактеризувати відносини власності в Україні.
4. Визначити підприємництво як сучасну форму господарювання.
5. Навести види підприємництва та законодавчі акти, що регламентують підприємницьку діяльність.
6. Визначити поняття підприємства, фірми.
7. Навести напрямки діяльності підприємства.
8. Навести класифікацію підприємств (фірм), їхню стислу характеристику, добровільні та інституціональні об'єднання підприємств (організацій).
9. Визначити сутність і функції процесу управління.
10. Методи управління діяльністю підприємств.
11. Визначити поняття основних фондів.
12. Навести показники структури основних фондів та класифікацію і структуру основних фондів.
13. Розкрити сутність і сучасне значення економічної категорії „інвестиції”.
14. Навести основні класифікаційні ознаки інвестицій.
15. Охарактеризувати процес визначення фінансового результату діяльності підприємств.
16. Навести показники рентабельності, прибутковості.
17. Світове господарство: суть, етапи та закономірності розвитку.
18. Визначити місце України в світовому господарстві.
19. Навести економічні аспекти глобальних проблем.

4.3 Перелік питань поточного контролю

1. У чому основне призначення страхування? Розкрийте сутність економічної категорії „страхування”.
2. Наведіть основні функції страхування. Обґрунтуйте значення страхування в сучасних умовах.
3. Перелічіть основні способи здійснення страхування та основні етапи їх історичного розвитку. У чому полягає основна відмінність різних способів страхування?
4. Охарактеризуйте суб'єктів страхових правовідносин.
5. Поясніть взаємозв'язок об'єкта страхування із страховим інтересом. Наведіть класифікацію об'єктів страхування.
6. Наведіть об'єктну класифікацію видів страхування.
7. Поясніть взаємозв'язок між страховою сумою, страховою вартістю та обсягом страхової виплати для різних видів страхування. Розкрийте сутність цих страхових категорій.
8. Визначте призначення страхового тарифу та його взаємозв'язок зі страховим внеском. Наведіть особливості формування страхового тарифу.
9. Розкрийте поняття збитку та шкоди у страхуванні.
10. Розкрийте сутність поняття „франшиза”, її призначення та види.
11. Поясніть склад поняття “страховий ризик”. Які події можуть бути застраховані?
12. Поясніть склад, умови використання та основне призначення головних принципів страхування.
13. Перелічіть можливі форми страхових зобов'язань.
14. Які існують основні вимоги до угоди добровільного страхування?
15. Дайте характеристику основних систем страхової відповідальності.
16. Які вимоги до правил добровільного страхування встановлюються Законом України „Про страхування”?
17. Опишіть структуру страхового законодавства України та поясніть його склад.
18. Як відбувається державний нагляд за страховою діяльністю на Україні?
19. Розкрийте призначення та основні етапи процедури ліцензування страхової діяльності.
20. Дайте загальну характеристику страхового ринку.
21. Дайте характеристику комплексного страхового ринку та його складу.
22. Охарактеризуйте структуру страхового ринку та його основні складові.
23. Охарактеризуйте інфраструктуру страхового ринку.
24. Дайте визначення та перелічіть характерні ознаки прямих страхових посередників.
25. Дайте визначення та перелічіть характерні ознаки непрямих страхових посередників.
26. Розкрийте сутність, особливості та завдання актуарних розрахунків.
27. У чому полягає зміст тарифної політики? Які склад та структура тарифної ставки?
28. Розкрийте сутність страхування майна, його призначення та особливостей.
29. Розкрийте сутність особистого страхування, його призначення та особливостей.
30. Розкрийте сутність страхування відповідальності, його призначення та особливостей.
31. Наведіть класифікацію видів страхування майна.
32. Наведіть класифікацію видів особистого страхування.
33. Наведіть класифікацію видів страхування відповідальності.
34. Наведіть класифікацію видів майна страхувальника.
35. Наведіть класифікацію ризиків при страхуванні майна.
36. Розкрийте сутність і призначення страхування громадянської відповідальності власників автотранспортних засобів.
37. Охарактеризуйте сутність і особливості страхування громадянської відповідальності перевізника.

38. Для чого передбачене страхування громадянської відповідальності підприємств – джерел підвищеної небезпеки?
39. В чому полягає сутність і значення страхування професійної відповідальності?
40. У чому відмінність перестрахування від співстрахування?
41. Розкрийте економічну сутність і особливості перестрахування.
42. Що входить до складу активів страхової компанії?
43. Перелічіть види доходів страховика.
44. Дайте визначення витрат страховика та розкрийте їх склад.
45. Що є джерелом прибутку страховика? Як відбувається оподаткування страхової діяльності на Україні?
46. Перелічіть та поясніть сутність основних показників оцінки фінансового становища страховика.
47. Які склад та призначення страхових резервів? Наведіть класифікацію страхових резервів.
48. Наведіть основні принципи розміщення страхових резервів.
49. Охарактеризуйте параметри платоспроможності страхової компанії.
50. Перелічіть основні правові форми організації страховика.
51. Дати визначення основних категорій страхування.
52. Навести класифікацію страхових ризиків.
53. Навести класифікацію видів добровільного страхування.
54. Навести класифікацію видів обов'язкового страхування.
55. Навести класифікацію видів обов'язкового державного страхування.
56. Охарактеризувати призначення та функції Моторного (транспортного) страхового бюро України.
57. Навести причини припинення дії договору страхування.
58. Навести причини відмови у страхових виплатах або страховому відшкодуванні.
59. Навести особливості розрахунку страхового тарифу для різних видів страхування.
60. Охарактеризуйте сутність і особливості екологічного страхування.

4.4. Перелік типових завдань до 1 модульно-рейтингового контролю знань студентів

4.4.1. Теоретичні питання

1. У чому основне соціально-економічне значення страхування?
2. Розкрийте сутність економічної категорії „страхування”.
3. Наведіть основні функції страхування.
4. Обґрунтуйте значення страхування в сучасних умовах.
5. Перелічіть основні способи здійснення страхування та основні етапи їх історичного розвитку. У чому полягає основна відмінність різних способів страхування?
6. Охарактеризуйте суб'єкти страхових правовідносин.
7. Поясніть взаємозв'язок об'єкта страхування із страховим інтересом. Наведіть класифікацію об'єктів страхування.
8. Наведіть класифікацію видів страхування.
9. Поясніть взаємозв'язок між страховою сумою, страховою вартістю та обсягом страхової виплати для різних видів страхування. Розкрийте сутність цих страхових категорій.
10. Визначте призначення страхового тарифу та його взаємозв'язок зі страховим внеском. Наведіть особливості формування страхового тарифу.
11. Розкрийте поняття збитку та шкоди у страхуванні.
12. Розкрийте сутність поняття „франшиза”, її призначення та види.

13. Поясніть склад поняття “страховий ризик”. Які події можуть бути застраховані?
14. Навести класифікацію страхових ризиків.
15. Поясніть склад, умови використання та основне призначення головних принципів страхування.
16. Перелічіть можливі форми страхових зобов’язань.
17. Які існують основні вимоги до угоди добровільного страхування?
18. Навести причини припинення дії договору страхування.
19. Навести причини відмови у страхових виплатах або страховому відшкодуванні.
20. Дайте характеристику основних систем страхової відповідальності.
21. Навести класифікацію видів добровільного страхування.
22. Навести класифікацію видів обов’язкового страхування.
23. Навести класифікацію видів обов’язкового державного страхування.
24. Які вимоги до правил добровільного страхування встановлюються Законом України „Про страхування”?
25. Опишіть структуру страхового законодавства України та поясніть його склад.
26. Як відбувається державний нагляд за страховою діяльністю на Україні?
27. Розкрийте призначення та основні етапи процедури ліцензування страхової діяльності.
28. Розкрийте сутність, особливості та завдання актуарних розрахунків.
29. У чому полягає зміст тарифної політики? Які склад та структура тарифної ставки?
30. Навести особливості розрахунку страхового тарифу для різних видів страхування.

4.4.2. Тестові питання

1. Форми, в яких виникли перші страхові організації, це: а) товариства взаємного страхування; б) страхові товариства з повною відповідальністю; в) акціонерні страхові товариства; г) державні страхові організації.

2. Зміст страхування розкривається в таких його функціях: а) ризиковій, страхового інтересу, заощаджувальній, превентивній; б) превентивній, заощаджувальній, контрольній, ризиковій; в) суброгації, контрибуції, ризиковій, попереджальній.

3. Класифікація страхування за економічною ознакою - це класифікація за: а) об’єктами страхування, сферою діяльності, статусом страхувальника, статусом страховика; б) формами проведення страхування; в) часом виникнення окремих видів страхування.

4. Класифікація страхування за юридичною ознакою - це класифікація за: а) сферою діяльності, статусом страхувальника, статусом страховика; б) формами проведення страхування, за вимогами законодавчо - нормативних документів; в) часом виникнення окремих видів страхування.

5. Класифікація страхування за історичною ознакою - це класифікація за: а) статусом страхувальника і страховика; б) формами проведення страхування; в) часом виникнення окремих видів страхування.

6. Форми страхування: а) добровільне та обов’язкове; б) життя й загальне; в) особисте, майнове, відповідальності.

7. До функцій страхування відносять: а) фіскальну, формування і використання резервів; б) заощадження коштів, превентивну, контрольну, ризикову; в) стимулюючу, ризикову, попереджальну.

8. Страхова сума – це: а) плата страхувальника страховику за договором страхування; б) сума компенсації, яку виплачує страховик страхувальнику за збиток, спричинений страховим випадком; в) максимальна грошова сума відповідальності страховика перед страхувальником за договором страхування.

9. Франшизою визначається: а) грошова виплата, яка виплачується страховиком при настанні страхового випадку; б) частина збитків, що не відшкодовується страховиком відповідно до договору страхування; в) грошова сума, у межах якої страховик зобов’язаний

провести виплату при настанні страхового випадку.

10. Грошова сума, яка адекватна страховому інтересу та страховому ризику, й на котру застраховані матеріальні цінності, життя і здоров'я, має назву: а) страхове відшкодування; б) страховий тариф; в) страхова сума; г) страхова премія.

11. Сума виплат зі страхового фонду для покриття збитків має назву: а) страхове відшкодування; б) страховий платіж; в) страхова сума.

12. Дії, які фактично настали і зобов'язали страховика здійснити виплату страхувальнику зі страхового фонду, мають назву: а) страхова відповідальність; б) страховий випадок; в) страхове поле.

13. Максимальна кількість об'єктів, які можуть бути охоплені страхуванням, має назву: а) страховий портфель; б) страхове поле; в) страхова оцінка; г) страхова відповідальність.

14. Існує різниця між такими поняттями, як „страховий внесок”, „страхова премія”, „страховий платіж”: а) так; б) ні; в) так, при деяких умовах.

15. Страховий продукт – це: а) страховий поліс; б) процес укладання договору страхування; в) комплекс зобов'язань страховика; г) страхове відшкодування.

16. Класифікація за об'єктами страхування – це: а) морське, авіаційне, автомобільне страхування; б) особисте, майнове, відповідальності; в) комерційне, взаємне, державне; г) добровільне, обов'язкове.

17. Найбільш небезпечним серед ризиків, прийнятих на страхування при страхуванні власного будинку, є: а) спрацьована електропроводка; б) віддаленість від інших будинків; в) близькість до інших будинків.

18. Спекулятивний ризик: а) може бути застрахований за підвищеним тарифом; б) не може бути застрахований; в) може бути застрахований за низьким тарифом.

19. Чисті ризики – це: а) крадіжка товарів з магазину; б) гра в грошову-речову лотерею; в) ураган.

20. Специфічний ризик – це: а) землетрус; б) травма працівника в побуті; в) викрадення людини.

21. Страховик може застрахувати ризик: а) специфічний; б) аномальний; в) екологічний.

22. Управління ризиком передбачає: а) створення спеціальних планів; б) виявлення альтернативного ризику; в) зміну характеру діяльності.

23. Для страховика, який здійснює операції із страхування життя, ризик полягає: а) у передчасній смерті застрахованого до закінчення строку дії договору страхування; б) у намірі страхувальника збільшити розмір страхової суми протягом строку дії договору страхування.

24. Які відмінні компоненти становлять зміст економічного ризику: а) випадкові події; б) збитки, завдані через випадкові події; в) додаткова вигода, отримана внаслідок випадкових подій; г) імовірність настання випадкових подій; д) об'єкт, який зазнає дії випадкової події; е) імовірність настання випадкових збитків.

25. Яка з обчислених імовірностей має найбільшу точність: а) апіорна; б) естиматична; в) апостеріорна.

26. Які риси безпосередньо характеризують “великі ризики”: а) імовірність настання ризику; б) територія, охоплена ризиком; в) охоплена ризиком галузь господарської діяльності; г) основні показники виробничої діяльності промислових підприємств; д) вид стихійного явища (подій): вода, вогонь, вітер та інші.

27. Які риси є критеріями страхування ризиків: а) закономірність; б) можливість оцінки у вартісних одиницях; в) низький ступінь імовірності; г) надзвичайно великі втрати.

28. Принцип страхування, який зумовлює можливість страховика стягнути суму збитку, заподіяного страхувальнику з третьої особи, яка винна в настанні страхового випадку, це:

- а) максимальна сумлінність сторін страхового договору;
- б) суброгація;

- в) страховий інтерес;
- г) контрибуції.

29. Страхування ґрунтується на таких принципах: а) страховий ризик, контрибуція, франшиза; б) страховий інтерес, максимальна сумлінність сторін страхового договору, контрибуції; в) повна сплата страхових премій, суброгація, відшкодування в межах реально завданих збитків.

30. Принцип страхування, який обумовлює виплату відшкодування у розмірі спричиненого збитку, це: а) контрибуції; б) суброгації; в) причинно - наслідкового зв'язку; г) страхового інтересу.

31. Страховики в Україні отримують ліцензію на проведення: а) страхової діяльності; б) діяльності, пов'язаної з формуванням страхових резервних фондів; в) конкретних видів страхових та перестрахових операцій; г) діяльності, пов'язаної з оцінкою страхових ризиків; д) діяльності, пов'язаної з оцінкою збитків і розміру відшкодування.

32. Який із зазначених видів страхування є добровільним: а) страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у державних сільськогосподарських підприємствах; б) страхування будівель, що належать громадянам; в) страхування морських суден; г) страхування авіаційних суден; д) страхування залізничного транспорту.

33. Дію договору страхування може припинити: а) Укрстрахнагляд; б) страховик; в) Ліга страхових організацій.

34. Дію договору страхування може припинити: а) Укрстрахнагляд; б) страхувальник; в) Ліга страхових організацій.

35. Дію договору страхування може припинити: а) Укрстрахнагляд; б) судові органи; в) Ліга страхових організацій.

36. Договір страхування вважається недійсним: а) коли об'єктом договору є майно, застраховане декількома страховиками; б) коли договір укладено після страхового випадку; в) коли об'єктом договору страхування є майно з залишковою вартістю 50%.

37. Договір страхування вважається недійсним: а) коли об'єктом договору є майно, застраховане декількома страховиками; б) коли об'єктом договору є майно, застраховане на 50% його вартості; в) коли об'єктом договору страхування є майно, яке підлягає конфіскації на підставі судового вироку.

38. Кількість учасників (засновників) страховика згідно з вимогами Закону України "Про страхування" має бути: а) не менше двох; б) не менше трьох; в) не лімітується; г) не менше п'яти.

39. Зміст договору страхування: а) регламентується законодавчо; б) встановлюється за згодою сторін.

40. Згідно із Законом України "Про страхування" страховиками визнаються юридичні особи, створені у формі: а) товариства з обмеженою відповідальністю; б) акціонерного товариства.

41. Якими з наведених нижче видів діяльності може займатися страхова компанія: а) визначати розмір збитку постраждалого у зв'язку із втратою майна внаслідок страхового випадку; б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку; в) надавати кредити страхувальникам.

42. Частка іноземних учасників у статутному фонді страхової компанії може бути: а) не більше 50%; б) понад 50%; в) встановлена в будь-якому розмірі; г) необмежена.

43. Орган державної виконавчої влади, який здійснює контроль за страховою діяльністю, є: а) Верховна Рада України; б) Кабінет Міністрів України; в) Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю; г) Державна податкова адміністрація України.

44. Державна політика щодо впровадження обов'язкового страхування здійснюється, виходячи з: а) введення нових видів обов'язкового страхування тільки в разі реальної потреби в цьому; б) збільшення кількості видів обов'язкового страхування порівняно із добровільним страхуванням; г) перегляду діючих видів обов'язкового страхування щодо можливого їх зменшення.

45. Нормативними актами, які видає Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю, встановлюються: а) обмеження та відкликання ліцензії страховиків; порядок реєстрації страховиків, ліцензування, вилучення з реєстру, ліквідації та реорганізації страховиків; б) збільшення статутного фонду, норматив запасу платоспроможності; в) інструкції та методики щодо здійснення окремих видів діяльності; г) вимоги до звітності та обліку; д) порядок здійснення навчання, підготовки та перепідготовки кадрів страховиків.

46. Нагляд за страховою діяльністю здійснюється в напрямках: а) аналізу щоквартальної звітності страховика; б) підбору кадрів страховиків; в) ліцензування; г) використання власних коштів страховика; д) безпосередніх перевірок на місцях.

47. На ліцензування до Укрстрахнагляду подаються: а) установчі документи, правила страхування; б) заява суб'єкта підприємницької діяльності; в) установчі документи, свідоцтво про державну реєстрацію; г) економічне обґрунтування діяльності; д) заява суб'єкта підприємницької діяльності та економічне обґрунтування.

48. Договір страхування набирає чинності: а) з наступного після укладання договору дня; б) з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування; в) при поновленні договору на наступний строк; г) з моменту внесення страхового платежу іншою особою.

49. Дія договору страхування припиняється: а) у разі виплаченого страхового відшкодування відповідно до умов договору; б) коли його укладено після страхового випадку; в) у разі прийняття судового рішення про визнання договору недійсним.

50. Дія договору страхування припиняється: а) у разі виплаченого страхового відшкодування в розмірі 75% від страхової суми; б) коли його укладено після страхового випадку; в) у разі закінчення строку дії.

51. Договір страхування вважається недійсним: а) у разі виплаченого страхового відшкодування в розмірі 75% від страхової суми; б) коли його укладено після страхового випадку; в) у разі закінчення строку дії.

52. Договір страхування вважається недійсним: а) у разі виплаченого страхового відшкодування в розмірі 75% від страхової суми; б) коли його укладено після страхового випадку; в) у разі прийняття відповідного судового рішення.

53. Чи існує різниця між такими документами, як "страховий договір", "страховий поліс", "страхове свідоцтво": а) так; б) ні; в) так, на окремі види страхування.

54. Чи існують законодавчі обмеження на максимальний термін страхування за одним договором: а) так; б) ні; в) так, на окремі види страхування.

55. Чи можна протягом строку дії договору вносити зміни до його змісту: а) так; б) ні; в) з дозволу Укрстрахнагляду.

56. Чи може обласний уповноважений Укрстрахнагляду зупинити дію ліцензій на здійснення страхової діяльності в області: а) так; б) ні.

57. При настанні страхового випадку страхувальник повинен: а) заявити про страховий випадок до міліції; б) скласти страховий акт; в) обчислити суму збитку; г) вжити заходів для запобігання та зменшення збитків.

58. Система страхування, яка передбачає виплату страхового відшкодування в розмірах збитку, але в межах страхової суми, - це: а) система граничної відповідальності; б) система пропорційної відповідальності; в) система першого ризику; г) франшиза.

59. Система страхування, яка передбачає виплату страхового відшкодування відповідно до завчасно встановленої межі відповідальності, - це: а) система граничної відповідальності; б) система пропорційної відповідальності; в) система відновлювальної вартості; г) франшиза.

60. Система страхування, яка передбачає розмір страхового відшкодування відповідно до суми відновлювальних робіт, але в межах страхової суми, - це: а) система граничної відповідальності; б) система пропорційної відповідальності; в) система відновлювальної вартості.

61. Мінімальний розмір уставного фонду страховика, який здійснює страхування життя, встановлюється в сумі, еквівалентній за валютним обмінним курсом валюти

України: а) 1,5 млн. євро; б) 1 млн. євро; в) 3 млн. євро; г) 500 тис. євро.

62. Мінімальний розмір статутного фонду страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється в сумі, еквівалентній за валютним обмінним курсом валюти України: а) 1,5 млн. євро; б) 1 млн. євро; в) 3 млн. євро; г) 500 тис. євро.

63. Якщо страховий випадок на протязі дії договору страхування не настав, чи вважається страховий продукт реалізованим: а) тільки частково; б) так, в повному обсязі; в) ні, тому що не виплачено страхове відшкодування; г) ні, тому що страховик не виконав усіх зобов'язань.

64. При достроковому припиненні дії договору за вимогою страхувальника виплачені страхові платежі за договором: а) не повертаються страхувальнику; б) повертаються в повному обсязі; в) повертаються за період, який залишився до закінчення договору з врахуванням нормативних витрат на ведення справ та фактичних виплат за договором.

65. При достроковому припиненні дії договору за вимогами страховика: а) страхувальнику повертаються виплачені страхові платежі в повному обсязі; б) страхувальнику повертаються страхові платежі за період, який залишився до закінчення дії договору; в) страхувальнику не повертаються страхові платежі.

66. Страховиками обов'язкового державного соціального страхування є: а) страхові компанії; б) цільові страхові фонди; в) фізичні працюючі особи; г) роботодавці.

67. Основними джерелами засобів обов'язкового державного соціального страхування є: а) внески роботодавців; б) внески працюючих громадян; в) бюджетне фінансування.

68. Хто визначає розмір страхових тарифів по добровільних видах страхування: а) Укрстрахнагляд; б) страховик; в) страхувальник.

69. Частина тарифу, призначена для покриття витрат на проведення страхування, називається: а) брутто-тариф; б) нетто-тариф; в) навантаження.

70. Плата за страхування, яку отримує страхова компанія, називається: а) страховим тарифом; б) страховою сумою; в) страховою премією; г) тант'ємою.

71. Чи може страхова виплата бути замінена на компенсацію збитку в натуральній формі: а) так; б) ні; в) так, якщо це передбачено умовами договору страхування.

72. Норматив витрат на ведення справи в обов'язкових видах страхування встановлюється: а) страховиком; б) страхувальником; в) Урядом України; г) Міністерством фінансів України.

73. Страхова премія – це: а) винагорода страхувальнику за беззбиткове проходження договору страхування; б) оплата послуг страхового брокера; в) плата страхувальника за страховку.

74. Страховий тариф складається з: а) нетто-тарифа і навантаження; б) брутто-тарифа; в) бордеро.

75. Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику відповідно до договору страхування, називається: а) страховим тарифом; б) страховою сумою; в) страховою премією.

4.5. Перелік типових завдань до 2 модульно-рейтингового контролю знань студентів

4.5.1. Теоретичні питання

1. Розкрийте сутність страхування майна, його призначення та особливостей.
2. Наведіть класифікацію видів майна страхувальника.
3. Наведіть класифікацію ризиків при страхуванні майна.
4. Розкрийте сутність страхування відповідальності, його призначення та

- особливостей.
5. Охарактеризуйте сутність і особливості екологічного страхування.
 6. Наведіть класифікацію видів страхування відповідальності.
 7. Охарактеризувати призначення та функції Моторного (транспортного) страхового бюро України.
 8. Розкрийте сутність і призначення страхування громадянської відповідальності власників автотранспортних засобів.
 9. Охарактеризуйте сутність і особливості страхування громадянської відповідальності перевізника.
 10. Для чого передбачене страхування громадянської відповідальності підприємств – джерел підвищеної небезпеки?
 11. В чому полягає сутність і значення страхування професійної відповідальності?
 12. Розкрийте сутність особистого страхування, його призначення та особливостей.
 13. Наведіть класифікацію видів особистого страхування.
 14. Дайте загальну характеристику страхового ринку.
 15. Дайте характеристику комплексного страхового ринку та його складу.
 16. Охарактеризуйте структуру страхового ринку та його основні складові.
 17. Перелічіть основні правові форми організації страховика.
 18. Охарактеризуйте інфраструктуру страхового ринку.
 19. Дайте визначення та перелічіть характерні ознаки прямих страхових посередників.
 20. Дайте визначення та перелічіть характерні ознаки непрямих страхових посередників.
 21. У чому відмінність перестраховання від співстрахування?
 22. Розкрийте економічну сутність і особливості перестраховання.
 23. Що входить до складу активів страхової компанії?
 24. Перелічіть види доходів страховика.
 25. Дайте визначення витрат страховика та розкрийте їх склад.
 26. Що є джерелом прибутку страховика? Як відбувається оподаткування страхової діяльності на Україні?
 27. Перелічіть та поясніть сутність основних показників оцінки фінансового становища страховика.
 28. Які склад та призначення страхових резервів? Наведіть класифікацію страхових резервів.
 29. Наведіть основні принципи розміщення страхових резервів.
 30. Охарактеризуйте параметри платоспроможності страхової компанії.

4.5.2. Тестові питання

1. Які з наведених нижче видів страхування не належать до майнового страхування: а) страхування наземного транспорту; б) страхування інвестицій; в) страхування кредитів; г) страхування відповідальності власників автотранспортних засобів.
2. Особливістю майнового страхування є: а) надання страхувальникові фінансової допомоги; б) в основу визначення страхової суми покладено дійсну вартість застрахованих об'єктів; в) страхова сума не встановлюється, визначається гранична сума відшкодування.
3. Якими пільгами можуть скористатися страхувальники, котрі переукладають договори страхування майна на декілька строків: а) немає ніяких пільг; б) надається пільговий місяць для поновлення договору страхування; в) вартість майна зменшується; г) надається знижка з нарахованої до сплати суми страхової премії; д) розмір страхової суми збільшується.
4. При настанні страхового випадку із застрахованим майном страхувальник повинен: а) скласти страховий акт; б) заявити про страховий випадок до судових органів; в) вжити заходів щодо запобігання та зменшення збитків; г) обчислити суму збитку та страхового відшкодування.

5. Договір страхування тварин може укладатися: а) у межах їх ринкової вартості; б) у сумі, заявленій страхувальником; в) у розмірі 50% від вартості тварини.

6. Відповідальність страховика за обладнання будівельного майданчика та будівельні машини при страхуванні будівельного підприємця закінчується: а) після вивезення їх з будівельного майданчика; б) після прийняття об'єкта спеціальною комісією; в) після введення споруди в експлуатацію.

7. Яке із зазначеного нижче майна підприємства не приймається на страхування: а) грошові кошти (готівка); б) готова продукція, сировина, інвентар; в) обладнання, машини.

8. Які з видів страхування не належать до майнового: а) страхування наземного транспорту; б) страхування вантажів та багажу; в) страхування кредитів; г) страхування від нещасного випадку на транспорті; д) страхування інвестицій.

9. Які з видів страхування належать до майнового: а) страхування життя; б) страхування пенсійного забезпечення; в) страхування від нещасного випадку; г) страхування інвестицій; д) страхування відповідальності.

10. Що береться за основу при оцінюванні основних фондів: а) фактична вартість; б) повна балансова (первісна) вартість; в) фактична собівартість.

11. Яке майно підлягає страхуванню згідно з договором: а) майно, отримане підприємством за договором майнового найму; б) продукція, отримана від населення для переробки, зберігання тощо; в) усе майно, яке належить підприємству.

12. Договір страхування майна укладений на один рік. Через три місяця в результаті страхового випадку майно знищене і страховиком виплачена страхувальнику страхова сума. Чи вважається договір страхування достроково припиненим: а) ні, тому що договір укладений на один рік; б) так, тому що страховик виконав зобов'язання перед страхувальником в повному обсязі.

13. Особливістю страхування відповідальності є: а) захист інтересів страхувальника; б) визначення страхової суми на підставі страхової оцінки; в) відшкодування збитків страхувальника; г) страхування на користь третьої особи; д) визначення в договорі страхування ліміту відшкодування.

14. Об'єктом страхування за договором страхування цивільної відповідальності визнається: а) недбалість страхувальника; б) некваліфіковане виконання страхувальником своїх обов'язків; в) відповідальність за шкоду, заподіяну третім особам; г) транспортний засіб; д) дорожньо-транспортна пригода.

15. Хто може бути страхувальником за договором страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: а) будь-яка особа; б) власник транспортного засобу; в) особа, яка має нотаріально оформлене доручення на користування транспортним засобом.

16. Міжнародна система "Зелена картка" діє: а) у країнах Близького Сходу; б) у західноєвропейських країнах; в) у США.

17. За договором страхування цивільної відповідальності повітряного перевізника і виконавця повітряних робіт щодо відшкодування збитків, заподіяних пасажиром, багажу, пошти, вантажу, страховим випадком вважають: а) авіаційну пригоду за участю повітряного судна страхувальника, внаслідок якої пошкоджено або знищено майно страхувальника; б) авіаційну пригоду за участю повітряного судна страхувальника, внаслідок якої настає його цивільна відповідальність за заподіяну пасажиром шкоду; в) авіаційну пригоду за участю повітряного судна страхувальника, внаслідок якої забруднено об'єкти навколишнього природного середовища.

18. За договором страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції відшкодовуються збитки, спричинені: а) внаслідок неправильного зберігання продукції на складі страхувальника; б) дефектними товарами; в) вадами в конструкції продукції.

19. За договором страхування професійної відповідальності страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату за позовом третьої особи за шкоду, заподіяну їй страхувальником через: а) нещасний випадок; б) нечесність страхувальника; в) помилку страхувальника.

20. На розмір тарифних ставок за договором страхування професійної відповідальності впливають: а) стан здоров'я страхувальника; б) стаж роботи страхувальника; в) вік страхувальника.
21. За договором страхування відповідальності за забруднення довкілля страховик відшкодовує збитки, спричинені витратами: а) страхувальника на очищення свого майна; б) третіх осіб на очищення та усунення наслідків забруднення; в) страхувальника на сплату штрафів.
22. За договором страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів відшкодуванню підлягає: а) лише пряма шкода; б) пряма шкода та неотримані прибутки; в) лише неотримані прибутки.
23. Страховими випадками при страхуванні життя є: а) смерть застрахованого від будь-якої причини; б) смерть застрахованого лише від нещасного випадку; в) доживання застрахованим до закінчення строку дії договору страхування; г) тимчасова втрата працездатності у зв'язку із травмою.
24. Особисте страхування включає: а) страхування професійної відповідальності; б) страхування від нещасних випадків на транспорті; в) страхування особистого майна.
25. Страхувальниками за страхування життя можуть бути: а) тільки фізичні особи; б) тільки юридичні особи; в) і фізичні, і юридичні особи.
26. Страхова сума за договорами страхування життя може бути виплачена: а) тільки готівкою; б) тільки безготівкою; в) готівкою або безготівково.
27. При проведенні страхування життя має значення: а) сімейний стан страхувальника; б) вік застрахованого; в) місце роботи страхувальника.
28. Страхування від нещасних випадків може бути: а) колективним; б) індивідуальним.
29. До страхування від нещасних випадків належать: а) страхування туристів; б) страхування життя дітей; в) страхування здоров'я на випадок хвороби.
30. Страхування від нещасних випадків проводиться на випадок: а) доживання до закінчення строку страхування; б) смерті з будь-якої причини; в) постійної втрати загальної працездатності від нещасного випадку.
31. Страхувальниками при обов'язковому медичному страхуванні є: а) фізичні особи; б) юридичні особи; в) фізичні та юридичні особи.
32. Добровільне медичне страхування може бути: а) індивідуальним; б) колективним; в) тільки колективним.
33. За наявності кількох страхових полісів із страхування одного й того ж самого об'єкта виплата відшкодування в повному обсязі: а) не відбувається; б) відбувається тільки за особистим страхуванням; в) відбувається тільки за страхуванням відповідальності.
34. Страхові події при страхуванні громадян від нещасних випадків можуть бути такі: а) смерть застрахованого з будь-якої причини; б) смерть застрахованого лише від нещасного випадку; в) доживання застрахованим до закінчення строку дії договору страхування.
35. Страхування життя передбачає: а) змішане страхування життя; б) страхування дітей від нещасних випадків; в) обов'язкове страхування життя і здоров'я народних депутатів.
36. Страхова сума за договором змішаного страхування життя не виплачується: а) у випадку смерті страхувальника від злоякісного захворювання; б) у випадку самогубства страхувальника; в) у випадку смерті страхувальника після одного місяця від початку дії договору страхування від серцево-судинного захворювання.
37. Державне обов'язкове особисте страхування. Що означає це поняття: а) що джерелом сплати страхових платежів є державний бюджет; б) що держава вимагає від страховиків обов'язково виплатити страхову суму; в) що держава покладає виконання обов'язків страховика на державну страхову компанію; г) що в разі неплатоспроможності страховика держава гарантує виконання зобов'язань перед страхувальниками.
38. Хто може бути страхувальником індивідуального та колективного добровільного

страхування від нещасних випадків: а) юридичні особи; б) юридичні особи та фізичні особи; в) фізичні особи.

39. Чим відрізняється страхування від нещасних випадків від довгострокового страхування життя: а) у разі страхування від нещасних випадків страхова сума не виплачується або сплачені внески по закінченні терміну дії договору страхування не повертаються; б) у разі страхування від нещасних випадків по закінченні терміну страхування передбачається повернення сплачених внесків; в) при страхуванні від нещасних випадків у разі їх настання договір припиняє свою дію незалежно від виплаченої суми.

40. Що впливає на розмір тарифної ставки при добровільному страхуванні від нещасних випадків: а) ступінь ризику професії; б) сімейний стан; г) вік застрахованого; д) термін страхування.

41. обов'язкова форма медичного страхування передбачає, що сплата внесків покладається на: а) підприємців; б) працівників; в) все населення країни.

42. Діяльність страхових брокерів може бути визначена: а) як професійна діяльність осіб, зареєстрованих як суб'єктів підприємництва, яка пов'язана із посередництвом у сфері страхування; б) як діяльність, яка обслуговує "життєвий цикл" страхового полісу на різних його стадіях; в) як професійна діяльність осіб, уповноважених діяти від імені та за дорученням однієї чи більше страхових компаній, з укладання договорів.

43. Страховими агентами можуть бути: а) тільки фізичні особи; б) тільки юридичні особи; в) тільки працівники страхової компанії; г) юридичні особи і громадяни.

44. Англійська корпорація страховиків Ллойд є формою об'єднання: а) державних страховиків; б) товариств взаємного страхування; в) приватних страховиків.

45. Представництво страхової компанії має право: а) займатися страховою діяльністю; б) виплачувати страхові суми та страхове відшкодування; в) виконувати репрезентативні функції; г) брати участь у співстрахуванні.

46. Філія страхової компанії має право: а) займатися перестраховуванням; б) укладати та обслуговувати договори страхування; в) проводити ревізії діяльності інших філій; г) приймати рішення про свою ліквідацію.

47. Товариство, учасники якого одночасно являються страховиками і страхувальниками, має назву: а) товариство з додатковою відповідальністю; б) командитне товариство; в) товариство взаємного страхування.

48. Які ризики співстрахуються: а) значні, але однорідні; б) ризики в масових видах страхування, навіть не дуже великі.

49. Страховий пул – це: а) добровільне об'єднання страхових компаній з метою співстрахування значних ризиків; б) добровільне об'єднання, що формується за рахунок відрахувань з суми страхових внесків страховиків з метою забезпечення захисту інтересів страхувальників у разі банкрутства страховиків.

50. Ліміт у перестраховуванні – це: а) частка ризику, що залишає собі страховик; б) максимальний обсяг збитків, що покриває за ризиком перестраховик; в) сума ризику, що перестраховується понад власне утримання страхової компанії.

51. Який із наведених принципів страхування застосовують тільки в перестраховуванні: а) принцип страхового інтересу; б) принцип суброгації; в) принцип відшкодування збитків у межах фактичних втрат; г) принцип найвищої сумлінності; д) принцип сприяння.

52. Що означає договір із 60%-ою квотою: а) цедент залишає 60% кожного ризику; б) перестраховик приймає 40% кожного ризику; в) перестраховик приймає 60% кожного ризику.

53. Переваги факультативного методу перестраховування: а) більш висока ставка комісійної винагороди; б) легкість в управлінні; в) індивідуальна увага, що приділяється індивідуальним ризикам; г) ніяких переваг.

54. Умовами договору передбачено, що сума ексцеденту – 10 часток (ліній), кратних власному утриманню. Якою буде місткість цього договору: а) 9; б) 10; в) 11; г) 20.

55. Поняття “комісійні з перестраховання” означає: а) плату, що одержує перестраховик; б) плату, що одержує цедент за передачу ризиків у перестраховання; в) розмір ризику, переданого перестраховику.

56. Який з методів перестраховання за деякими ознаками схожий із прямим страхуванням: а) факультативний; б) облігаторний; в) факультативно-облігаторний.

57. При передачі ризику у перестраховання комісійні винагороди за перестраховання отримує: а) перестраховик; б) цедент; в) як перестраховик, так і цедент.

58. Перестраховання забезпечує: а) надійність інвестиційної політики; б) фінансову надійність страховика; в) зменшення ризику; г) платоспроможність страховика.

59. Страхування об'єктів за одним сукупним договором страхування декількома страховиками називається: а) суброгація; б) контрибуція; в) співстрахування; г) перестраховання.

60. Система економічних відносин вторинного страхування, при якому страховик передає частину своєї відповідальності другому страховику, називається: а) співстрахування; б) перестраховання; в) контрибуція; г) диверсифікація.

61. Право страховика звернутися до інших страховиків, які теж несуть відповідальність по проданим полісам перед одним й тим самим страхувальником з позиції розподілу витрат на відшкодування збитків, має назву: а) співстрахування; б) система пропорційної відповідальності; в) контрибуція; г) суброгація.

62. Як називається сторона у договорі перестраховання, яка передає прямий ризик виконання всіх або частини своїх обов'язків: а) цедент; б) цесіонарій; в) страхувальник; г) ретроцедент; д) ретроцесіонарій.

63. Сума власного утримання страховика становить 50 тис. ум. од. Сума ексцедента – 200 тис. ум. од. Якою буде місткість договору: а) 250 тис. ум. од.; б) 150 тис. ум. од.; в) 200 тис. ум. од.

64. Чи залишається страховик, який уклав договір перестраховання відповідальним перед страхувальником: а) так; б) ні; в) залишається відповідальним у розмірі своєї частки.

65. До доходів від страхової діяльності згідно із Законом України “Про страхування” належать: а) страхові премії за договорами страхування; б) страхові виплати; в) частки відшкодування, сплачені перестраховиками; г) зароблені страхові премії.

66. До доходів від страхової діяльності згідно із Законом України “Про страхування” належать: а) страхові премії за договорами перестраховання; б) комісійні за прийняття ризиків у перестраховання; в) комісійні за передачу ризиків у перестраховання; г) комісійні винагороди страхових посередників.

67. Прибуток від страхової діяльності формується за рахунок: а) зароблених страхових премій; б) одержаних комісійних винагород за передачу ризиків у перестраховання; в) доходів від розміщення тимчасово вільних коштів; г) комісійних винагород страховим посередникам.

68. Фінансова надійність страховика забезпечується: а) розміром статутного фонду; б) кількістю учасників страховика; в) видами страхування, які проводить страховик; г) величиною страхових резервів; д) збалансованим страховим портфелем.

69. До власних коштів страховика належать: а) статутний фонд; б) страхові та вільні резерви; в) вільні резерви; г) статутний фонд і страхові резерви.

70. Страхові резерви, які формуються українськими страховиками, - це: а) технічні резерви; б) резерв збитків; в) резерви належних до виплати страхових сум; г) резерв заявлених, але ще не врегульованих збитків; д) резерви із страхування життя; е) резерв коливань збитковості.

71. Страхові резерви розміщуються, виходячи з принципів: а) тільки прибутковості; б) безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості; в) безпечності та ліквідності.

72. Страхові резерви включають: а) резерви із страхування життя та власні кошти; б) статутний та гарантійний фонди; в) резерви із страхування життя та ризикових видів страхування; г) резерви із страхування життя та ризикових видів страхування, вільні

резерви.

73. Фактичний запас платоспроможності розраховується на підставі: а) валюти балансу; б) вільних коштів; в) кредитів; г) страхових резервів.

74. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності визначається на основі: а) розміру статутного фонду; б) надходжень страхових премій та страхових виплат; в) страхових премій, сплачених перестраховикам; г) кількості страхових полісів.

75. Тарифна ставка – це: а) плата страховика за страховий ризик; б) сума виплати зі страхового фонду; в) ціна страхового ризику.

4.6. Питання до підсумкового контролю - іспиту:

До семестрового контролю – іспиту винесені питання I і II модульно-рейтингового контролю знань, а також практичні задачі.

4.6.1 Типові екзаменаційні задачі.

Визначити ставку страхового тарифу на страхування за наступними даними: середнє значення суми страхового відшкодування на один договір страхування за даним видом страхування - 25 тис. грн., середнє значення страхової суми на один договір страхування - 50 тис. грн., кількість страхових випадків за розрахунковий період за договорами даного виду страхування - 12, кількість укладених договорів страхування даного виду за прийнятий в розрахунках період - 200, частка навантаження в структурі страхового тарифу - 15%, ймовірність не перевищення очікуваних страхових відшкодувань над зібраними страховими внесками – 0,95. Усі дані наведені за групою одного виду страхування.

По квотному договору перестраховання (квота - 30%) перестраховик встановив ліміт відповідальності – 60 тис. грн.. Визначити перерозподіл ризику при наступних рівнях ризиків, які перестраховуються у тис. грн.: а) 20, б) 60, в) 180.

Визначити розмір збитків, які відшкодовуються цедентом та перестраховиком за умовами договору ексцеденту збитків, якщо ліміт відповідальності цеденту - 53 тис. грн., сума договору ексцеденту збитків – 200 тис. грн., сума збитків у тис. грн. за випадками: 1) 50, 2) 100, 3) 250.

4.7 Контроль знань з вивченої дисципліни (ККР)

1. Передумови виникнення страхування.
2. Страхування в Україні: виникнення та сучасний стан.
3. Порівняльний аналіз сутності страхування та його функцій.
4. Основні принципи страхування.
5. Значення класифікації страхування для практичної діяльності страхових компаній.
6. Розвиток окремих галузей страхування в Україні: аналітичний огляд.
7. Форми проведення страхування: погляд у перспективу.
8. Вимоги українського законодавства щодо договорів страхування життя.
9. Обов'язкове страхування в Україні: призначення та види.
10. Ризикові обставини і страховий випадок.
11. Специфіка ризиків в особистому страхуванні.
12. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.
13. Проблеми становлення страхового ринку України.
14. Розвиток страхового ринку України: стан, проблеми і перспективи.
15. Порівняння страхового ринку України зі страховими ринками розвинутих країн світу.
16. Правове регулювання страхової діяльності в Україні.
17. Аналіз міжнародного законодавства з питань страхування.

18. Обов'язкові види особистого страхування та їх значення.
19. Медичне страхування: виникнення та розвиток.
20. Проблеми розвитку майнового страхування в Україні.
21. Формування ринку майнового страхування в Україні.
22. Досвід зарубіжних країн у страхуванні майна юридичних осіб.
23. Необхідність функціонування міжнародної системи "Зелена картка".
24. Іноземний досвід страхування професійної відповідальності.
25. Історія розвитку перестраховання.
26. Економічна сутність і функції перестраховання.
27. Співстрахування та механізм його дій.
28. Прибуток страховика і чинники його зростання.
29. Система оподаткування страхових компаній в Україні.
30. Фінансова надійність страховика та чинники її забезпечення.
31. Роль страхових резервів у забезпеченні фінансової надійності страховика.
32. Зарубіжний досвід формування страхових резервів.
33. Показники фінансової надійності страховика.
34. Історія виникнення та розвитку страхових організацій.

5. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1. Законодавчо-нормативна література

1. Закон України "Про страхування"// Урядовий кур'єр. – 1996.- 18 квітня (із змінами, внесеними згідно із Законами: № 306/97- ВР від 4.06.97; № 589/97- ВР від 21.10.97; № 684/97- ВР від 3.12.97).
2. Закон України "Про господарські товариства"// Відомості Верховної Рада України.- 1991.- № 49.
3. Закон України "Про заставу"// ВВР.- 1992.- № 47
4. Закон України "Про транспорт"// ВВР.- 1994. -№51
5. Закон України "Про охорону навколишнього середовища"// Закон України.- Т. 2.- К.: Ін-т законодавства, 1996.
6. Закон України "Про приєднання України до Віденської Конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду"// Голос України.- 1996.- № 41
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок і умови проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів"// Україна-Business. – 1996.- 24 жовтня.
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Положення про Моторне (транспортне) страхове бюро"// Там само.
9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок впровадження діяльності страховими посередниками"// Урядовий кур'єр.- 1997.- 21 січня.
10. Постанова Кабінету Міністрів України "Положення про порядок здійснення операцій з перестраховання"// Україна-Business.- 1996.- 14 листопада.
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про організацію діяльності аварійних комісарів"// Там само.- 1997.- 18 лютого.
12. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок творення та державної реєстрації Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро"// Там само.- 1998.- 13 травня.
13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок і умови проведення обов'язкового авіаційного страхування"// Там само.- 22 липня.
14. Постанова Кабінету Міністрів України "Про створення мережі закладів з організації

надання медичної допомоги “Асістанс- Україна”// Там само.-23 грудня.

15. Цивільний кодекс України. - К.: Вид-во політ. Літ. України, 1985.

16. Повітряний кодекс України// ВВР.- 1993.- № 25

17. Кодекс торговельного мореплавства України// Там само. - 1995.- № 47.

18. Законодавство України про страхування// Бюл.законодавства і юрид. Практики України. - 1997.- № 4.

19. Положення про порядок формування, розміщення та обліку страхових резервів з видів страхування інших, ніж страхування життя: Затв. наказом Укрстрахнагляду № 41 від 26.05.1997.

20. Інструкція про порядок видачі суб'єкта підприємницької діяльності ліцензій на здійснення страхової діяльності на території України. Умови і правила її здійснення та контроль за їх дотриманням: Затв. Комітетом у справах нагляду за страховою діяльністю// Урядовий кур'єр.- 1996.- 19 травня.

5.2. Основна література

1. Заруба О.Д. Страхова справа: Підручник. - К.: Т-во “Знання”, 1998.
2. Сахирова Н.П. Страхование: учебное пособие. – М.: ТКВелби, 2006. – 744 с.
3. Сербиновский Б.Ю., Гарькуша В.Н. Страхование. – Р-на-Д.: Феникс, 2000. – 384с.
4. Страхование: учебник / под ред Т.А. Федоровой. – М.: Экономистъ, 2003. – 875с.
5. Страховое право України. – К.: КНТЕУ, 2004. – 84 с.
6. Страхування: Підручник / Керівник автор. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. – К.: КНЕУ,1998.
7. Шахов В.В. Введение в страхование: экономический аспект. – М.: Финансы и статистика, 1992.
8. Шелехов К.В., Бигдаш В.Д. Страхование. – К.: МАУП, 1998. – 424 с.
9. Шихов А.К. Страхование. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2000. – 431 с.
10. Цуканова В.Я. Страхование: курс лекций. – Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2005. – 128 с.
11. Шахов В.В. Страхование. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 311 с.
12. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. - К.: Знання, 1997.

5.3. Додаткова література

1. Автострахование: теория, практика и зарубежный опыт: Спец. прил. к журн. «Финансы».-М.: Финансы, 1995.
2. Айзенштейн Х.А. Сравнение и критика полисных условий по страхованию жизни.- М.: Анкил, 1993.
3. Аленичев В.В., Аленичева Т.Д. Страхование валютных рисков, банковских и экспортных коммерческих кредитов.- М.: ТОО «ИСТ-Сервис», 1994.
4. Алтынникова И. Формирование страховых резервов.- М.: Агентство фин. Маркетинга, 1995.
5. Антипов К.М. Страхування в Україні: Збірник нормат. актів методичних та інформаційних матеріалів. - К.: Б.в., 1996.
6. Виноградов П.П., Нейфельд П.Б. Транспортное страхование.- М.: НИВ ЮКИС,1993.
7. Воробьев М.В. Страхование от огня.- М.: Анкил, 1992.
8. Ефимов С.Л. Организация управления страховой компанией: теория, практика, зарубежный опыт.- М.: Рос. юрид. издат. Дом, 1995.
9. Журавлев Ю.М., Секкерж И.Г. Страхование и перестрахование (Теория и практика). - М.: Анкил, 1993.

10. Журавский Н.К. Основы транспортного страхования. - М.: Страхование дело, 1995.
11. Манэс А. Основы страхового дела. – М.: Анкил,1992.
12. Саркисов С. Э. Личное страхование. – М.: Финансы и статистика,1996.
13. Баторин В.Г. Страхование жизни.- М.: Финансы и статистика, 1990.
14. Воблый К.Т. Основы экономии страхования.- М.: Анкил, 1995
15. Гвозденко А.А. Основы страхования: Учеб.- М.: Финансы и статистика, 1998.
16. Журавлев Ю..М. Формы и методы проведения перестраховочных операций. Основные виды перестраховочных договоров.- М.: ЮКИС, 1993.
17. Особенности имущественного страхования (опыт страхового рынка Швейцарии). – М.: Анкил,1994.
18. Плешков А.П., Орлова И.В. Очерки зарубежного страхования. – М.: Анкил,1997.

5.4. Методична література

1. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з дисципліни “Страховання” (для бакалаврів спеціальностей 6. 030601 “Менеджмент організацій” та 6. 030502 “Економічна кібернетика” очної форми навчання) / Укл.: Ю.Н. Деречинський, М. Г. Губанова, Л.В. Кравцова, В.В. Пехтерева – Горлівка: АДІ ДВНЗ „ДонНТУ”, 2009. – 49 с.
2. Методичні вказівки до курсу “Страховання” (для студентів спеціальності 7.050201 “Менеджмент організацій” та спеціальності 7.050102 “Економічна кібернетика” заочної форми навчання). /Укл: Ю.Н. Деречинський, В.В. Капильцова М.Г. Губанова, О.Ю. Любимова.- Горлівка: АДІ ДонДТУ, 2002. - 66 с.
3. Методичні вказівки до курсу “Страховання” (для студентів спеціальності 7.050201 “Менеджмент організацій” очної форми навчання). /Укл: Ю.Н. Деречинський, В.В. Капильцова М.Г. Губанова, О.Ю. Любимова.- Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2002: - 50 -с.